Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Географічний факультет

Кафедра економічної географії та екологічного менеджменту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан географічного факультету
_____ Мирослав ЗАЯЧУК
«31» серпня 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ

обов’язкова

Освітньо-професійна програма: Регіональний розвиток і просторове планування
Спеціальність: С6 Географія та регіональні студії галузі знань
Галузь знань: С Соціальні науки, журналістика та інформація
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Назва факультету, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаними освітньо-професійними програмами: географічний
Мова навчання: українська

Чернівці - 2026

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи фінансової грамотності» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Регіональний розвиток і просторове планування» зі спеціальності С6 «Географія та регіональні студії», галузі знань С «Соціальні науки, журналістика та інформація» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Протокол № 5 від «28» квітня 2025 року).

Розробник : Наконечний К.П., доцент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту, доцент
Викладач : Наконечний К.П., доцент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту, доцент

Погоджено
з гарантом ОП «Регіональний розвиток
і просторове планування» _____ Іван КОСТАЩУК

Затверджено на засіданні кафедри економічної географії та екологічного менеджменту.

Протокол № 1 від "28" серпня 2026 року

Завідувач кафедри _____ Валерій РУДЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною радою географічного факультету

Протокол № 1 від «31 » серпня 2026 року

Голова навчально-методичної ради
географічного факультету _____ Наталя АНДРУСЯК
(підпис) (прізвище та ініціали)

Чернівецький національний ун-т 2026 рік
Наконечний К.П. 2026 рік

Мета викладання дисицпліни: набуття студентами компетентностей стосовно основних інструментів управління особистими фінансами та оволодіння студентом навичок вірно розпоряджатися власними фінансами, планувати особистий бюджет і захищатися від ризиків, приймати зважені та вірні фінансові рішення щодо: можливостей розширення джерел власних доходів; планування і коригування власних видатків; формування особистих фінансових резервів і здійснення заощаджень; використання кредитних ресурсів та здійснення безпрограшного інвестування власних заощаджень при грамотному підході.
Пререквізити. «Основи фінансової грамотності» є обов'язковою дисципліною циклу дисциплін загальної підготовки та викладається студентам 1 року повної форми навчання в 1-ому семестрі загальним обсягом 90 годин (3 кредити).

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Загальні компетентності:

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 10. Навички здійснення безпечної діяльності.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні компетентності

СК 2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи та суспільства, а також причинно-наслідкових зв'язків розвитку та взаємодії природи і суспільства й уміння їх використовувати у професійній, соціальній та педагогічній діяльності;

СК 3. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних та програмних засобів у польових і лабораторних умовах, а також застосовувати різні методи досліджень процесів регіоналізації, уміння ідентифікувати, аналізувати й оцінювати економічні, соціальні та екологічні проблеми регіонів у їх просторовій перспективі.

СК 11. Здатність працювати в колективах виконавців, у тому числі в міждисциплінарних проектах, застосовувати навички методів проектування, моделювання та управління процесами регіонального розвитку та проводити їх оцінку та експертизу

Програмні результати навчання:

ПР 01. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.

ПР 02. Знати і розуміти основні види географічної діяльності, їх поділ.

ПР 03. Пояснювати особливості організації географічного простору та знати базові уявлення про територіальну організацію суспільства, концепції територіальних структур.

ПР 06. Використовувати інформаційні технології, картографічні та геоінформаційні моделі в галузі географічних наук та регіональних досліджень.

ПР 09. Аналізувати склад і будову природних і соціосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.

ПР 10. Знати цілі сталого розвитку та можливості своєї професійної сфери для їх досягнення, в тому числі в Україні, а також особливості процесів глобалізації економічного, соціального, політичного, культурного і духовного розвитку людства, головні закономірності розвитку глобальних проблем та глобалістики.

ПР 11. Дотримуватися морально-етичних аспектів досліджень, чесності, професійного кодексу поведінки. ПР 13. Застосовувати науково-теоретичні та практичні основи регіоналістики, функції, принципи і методи управління регіональним розвитком.
Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент повинен ***знати:***
– основи функціонування та розвитку сучасних фінансових систем;
– принципи державного регулювання фінансової сфери та їх значення в політичному і соціально-економічному житті;
– нормативні документи, що визначають державну політику в галузі економіки та фінансів;
– роль фінансових установ в економіці.
Після опанування дисципліни студенти повинні **вміти:**
– знаходити інформацію про конкретні види фінансових послуг, що надаються різними фінансовими установами;
– визначати доцільність користування тими чи іншими фінансовими послугами;
– оцінювати переваги і недоліки різних фінансових продуктів;
– контролювати свої щоденні витрати;
– складати свій бюджет, чому важливо заощаджувати, для чого потрібне страхування;
– реалізовувати теоретичні фінансові знання у практичній діяльності.

Опис навчальної дисципліни
Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	1	3	90	16	30	-	-	44	-	залік

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем навчальних занять	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	прак.	с.р.		л	прак	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретико-методологічні основи фінансової грамотності								
Тема 1. Моніторинг рівня фінансової грамотності населення та його оцінка в Україні	12	2	4	6	-	-	-	-
Тема 2. Оцінка впливу психології грошей на формування добробуту населення	12	2	4	6	-	-	-	-

Тема 3. Формування сімейного бюджету і планування особистих фінансів	12	2	4	6	-	-	-	-
Тема 4. Податки і податкова культура	11	2	3	6	-	-	-	-
Разом за ЗМ1	47	8	15	24	-	-	-	-
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Ефективність фінансової поведінки населення								
Тема 5. Страхування як вид фінансової послуги	12	2	4	5	-	-	-	-
Тема 6 Пенсія та пенсійне забезпечення громадян	12	2	4	5	-	-	-	-
Тема 7. Аналіз фінансової поведінки населення у контексті підвищення рівня фінансової грамотності	12	2	3	5	-	-	-	-
Тема 8. Фінансове шахрайство і особиста фінансова безпека громадян	12	2	4	5	-	-	-	-
Разом за ЗМ 2	43	8	15	20	-	-	-	-
Усього годин	**90**	**16**	**30**	**44**	**-**	**-**	**-**	**-**

Тематика лекційних занять з переліком питань
Назва теми з основними питаннями

Тема 1. Моніторинг рівня фінансової грамотності населення та його оцінка в Україні

1. Поняття та значення фінансової грамотності.
2. Методи та індикатори оцінки рівня фінансової грамотності.
3. Дослідження фінансової грамотності населення в Україні: результати та тенденції.
4. Роль державних і міжнародних програм у підвищенні фінансової грамотності.

Тема 2. Оцінка впливу психології грошей на формування добробуту населення

1. Психологія грошей: сутність і ключові підходи.
2. Грошові установки, поведінкові упередження та фінансові рішення.
3. Взаємозв’язок фінансової поведінки і добробуту сім’ї.
4. Інструменти розвитку здорового фінансового мислення.

Тема 3. Формування сімейного бюджету і планування особистих фінансів

1. Сутність і структура сімейного бюджету.
2. Методи планування доходів і витрат.
3. Особисті фінансові цілі та пріоритети.
4. Типові помилки у веденні сімейного бюджету та шляхи їх уникнення.

Тема 4. Податки і податкова культура

1. Поняття податків та їх роль у фінансовій системі держави.
2. Основні види податків, що стосуються громадян.
3. Податкова культура: сутність, складові та рівень в Україні.
4. Відповідальність платників податків і тіньова економіка.

Тема 5. Страхування як вид фінансової послуги

1. Сутність і функції страхування.
2. Основні види страхування: особисте, майнове, медичне, соціальне.
3. Ринок страхових послуг в Україні.
4. Страхова культура населення та проблеми її розвитку.

Тема 6. Пенсія та пенсійне забезпечення громадян

1. Система пенсійного забезпечення в Україні: державна та недержавна.

2. Пенсійна реформа та її вплив на добробут населення.
3. Механізми накопичення пенсійних активів.
4. Міжнародний досвід організації пенсійних систем.

Тема 7. Аналіз фінансової поведінки населення у контексті підвищення рівня фінансової грамотності

1. Типи фінансової поведінки населення.
2. Фактори, що впливають на прийняття фінансових рішень.
3. Залежність фінансової поведінки від рівня фінансової освіти.
4. Шляхи стимулювання відповідальної фінансової поведінки.

Тема 8. Фінансове шахрайство і особиста фінансова безпека громадян

1. Поняття та види фінансового шахрайства.
2. Сучасні схеми шахрайських дій: онлайн та офлайн.
3. Методи захисту особистих фінансів.
4. Формування культури фінансової безпеки населення.

Тематика практичних занять з переліком завдань
Назва теми (питання/завдання)

Тема 1. Моніторинг рівня фінансової грамотності населення та його оцінка в Україні

1. Проаналізувати результати останнього дослідження рівня фінансової грамотності в Україні (за статистикою НБУ, Світового банку чи OECD).
2. Заповнити анкету-опитувальник для визначення власного рівня фінансової грамотності.
3. Побудувати порівняльну таблицю «Фінансова грамотність в Україні та країнах ЄС».
4. Скласти рекомендації щодо підвищення рівня фінансової грамотності молоді.

Тема 2. Психологія грошей та її вплив на добробут населення

1. Визначити власний тип грошового мислення (за тестом К. Камерона або схожим).
2. Розглянути приклади впливу фінансових установок на рішення щодо витрат і заощаджень.
3. Проаналізувати реальні кейси (наприклад: «Імпульсивні покупки», «Кредитні пастки»).
4. Провести міні-дискусію «Чи роблять гроші людей щасливими?».

Тема 3. Формування сімейного бюджету і планування особистих фінансів

1. Скласти модель сімейного бюджету для умовної родини (з доходами, витратами, заощадженнями).
2. Побудувати схему «баланс доходів і витрат» (у вигляді діаграми).
3. Розробити фінансовий план на 1 рік для студента.
4. Виявити й пояснити типові помилки в управлінні особистими фінансами (аналіз практичних прикладів).

Тема 4. Податки і податкова культура

1. Розрахувати суму податку з доходу для різних категорій громадян (зарплата, ФОП, пенсіонер).
2. Обговорити поняття «податкова культура» та її роль у суспільстві.
3. Провести дебати «Чи справедлива податкова система в Україні?».
4. Порівняти систему оподаткування України та однієї країни ЄС.

Тема 5. Страхування як вид фінансової послуги

1. Проаналізувати пропозиції страхових компаній України (автострахування, медичне, туристичне).
2. Скласти таблицю «Переваги та недоліки страхування».
3. Розробити індивідуальний страховий пакет для студента/сім’ї.
4. Провести міні-рольову гру: клієнт – страхова компанія – посередник.

Тема 6. Пенсія та пенсійне забезпечення громадян

1. Визначити розмір пенсії для різних категорій громадян за наданими умовами.
2. Порівняти солідарну та накопичувальну пенсійну систему.
3. Розробити особисту пенсійну стратегію (з урахуванням недержавних фондів).
4. Проаналізувати досвід пенсійного забезпечення в Польщі або Німеччині.

Тема 7. Аналіз фінансової поведінки населення у контексті фінансової грамотності

1. Провести опитування в групі: «Як студенти управляють своїми фінансами?».
2. Класифікувати типи фінансової поведінки на прикладі результатів опитування.
3. Проаналізувати залежність між рівнем освіти та фінансовими звичками.
4. Скласти рекомендації для формування відповідальної фінансової поведінки.

Тема 8. Фінансове шахрайство і особиста фінансова безпека

1. Розглянути реальні приклади фінансових шахрайських схем (SMS, банківські дзвінки, інтернет-пастки).
2. Розробити інструкцію «Як уберегтися від фінансового шахрайства».
3. Провести рольову гру «Шахрай – клієнт банку – служба безпеки».
4. Визначити основні правила кібербезпеки для захисту особистих фінансів.

Завдання для самостійної роботи студентів

Самостійна робота здобувачів в рамках з дисципліни «ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ» направлена на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі.

№	Назва теми	Завдання для самостійної роботи	К-сть год
1.	Банківський нагляд і безпека кредитно-депозитних операцій	**Проаналізувати ситуацію:** клієнт планує розмістити депозит у банку та одночасно оформити кредит. Визначити основні ризики таких операцій, способи їх мінімізації та роль банківського нагляду у захисті клієнта. Скласти **чек-лист безпечного кредитно-депозитного обслуговування**.	6
2.	Поняття валюти та її конвертованість	**Порівняльне завдання:** обрати 3 валюти (наприклад, гривню, євро та долар США), визначити їх рівень конвертованості, сфери використання та основні чинники, що впливають на їхню привабливість. Результати представити у вигляді таблиці та зробити висновок.	6
3.	Фінансові правила ведення бюджету домогосподарств	**Скласти модель місячного бюджету сім'ї** з	6

		визначеним доходом. Розподілити кошти на обов’язкові витрати, харчування, транспорт, відпочинок, заощадження та непередбачені витрати. Визначити, які витрати можна оптимізувати, і запропонувати план накопичення фінансової подушки.	
4.	Уявлення молоді про відповідальність за фінансовий добробут і стратегії компенсування ризиків	**Міні-дослідження:** провести опитування 10–15 студентів щодо того, хто, на їхню думку, відповідає за фінансовий добробут людини. Визначити основні фінансові ризики, яких побоюється молодь, та систематизувати запропоновані способи їх компенсування. Представити результати у вигляді діаграми та висновків.	6
5.	Особиста фінансова безпека: сутність та індикатори впливу	**Розробити власний індекс фінансової безпеки:** визначити 5–7 показників (наявність заощаджень, рівень боргового навантаження, стабільність доходу, фінансова подушка, страхування тощо), встановити їхню важливість та оцінити умовний фінансовий профіль людини. Запропонувати заходи для його покращення.	5
6.	Психологічні особливості багатства та бідності	**Аналітичне завдання:** проаналізувати, як ставлення людини до грошей, ризику, споживання та заощаджень може впливати на її фінансове становище. Сформувати порівняльну таблицю **«Фінансова поведінка людини з орієнтацією на короткострокове та**	5

		довгострокове планування» та зробити висновки.	
7.	Боргові цінні папери . Фондова біржа та брокери	**Практична ситуація:** уявити, що інвестор має 100 000 грн і хоче інвестувати частину коштів у боргові цінні папери. Визначити, що таке облігації, яку роль відіграє брокер, які ризики має інвестор та які параметри необхідно перевірити перед придбанням цінних паперів. Розробити алгоритм дій інвестора.	5
8.	Оцінка ефективності ведення бізнесу	**Розрахункове завдання:** підприємство отримало за місяць дохід **300 000 грн**, витрати становили **240 000 грн**. Розрахувати прибуток та рентабельність. Визначити, як зміниться рентабельність, якщо витрати зменшити на 10%, а дохід залишиться незмінним. Запропонувати 5 заходів підвищення ефективності бізнесу.	5
	Всього		44

Результати виконаних завдань, передбачених для самостійної роботи здобувача, враховуються в процесі поточного та підсумкового контролю.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При викладанні використовуються основні традиційні та інтерактивні методи навчання, новітні технології, спрямовані на досягнення освітньої мети й прогнозованих програмних результатів.

Методи навчання і викладання:

Словесні методи (лекція, дискусія, бесіда, консультація тощо).
Практичні заняття.
Наочні методи (презентації результатів виконаних завдань, ілюстрації, відеоматеріали, тощо).
Робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами.
Самостійна робота над питаннями, окресленими програмою ОК.
Підготовка тез/доповіді на конференцію.
Тренінги, коучі, майстер-класи від запрошених стейкхолдерів.
Реферативні та пошукові дослідження.

СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

У процесі оцінювання навчальних досягнень застосовуємо методи усного і письмового контролю:

- ***методи усного контролю***: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, презентації результатів виконаних завдань, кейсів, представлення аналітичних завдань.
- ***методи письмового контролю***: контрольні роботи, тестування, самостійні роботи, виконання вправ, написання есе.
- ***методи самоконтролю***: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Форми контролю

Форми поточного контролю – тести, письмові роботи (тематичні, модульні), усне індивідуальне та фронтальне опитування.

Електронний контроль виконання завдань з курсу представлений на електронній платформі https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=4560

Форма підсумкового контролю – залік

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітньої компоненти.

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль знань студента. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та інших видів занять, самостійної роботи і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі.

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

<table>
<tr><td colspan="10">Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)</td><td>Кількість балів (залік)</td><td>Сумарна к-ть балів</td></tr>
<tr><td colspan="5">Змістовий модуль 1</td><td colspan="5">Змістовий модуль 2</td><td rowspan="3">40</td><td rowspan="3">100</td></tr>
<tr><td>Т1</td><td>Т2</td><td>Т3</td><td>Т4</td><td>МКР 1</td><td>Т5</td><td>Т6</td><td>Т7</td><td>Т8</td><td>МКР 2</td></tr>
<tr><td>5</td><td>5</td><td>5</td><td>5</td><td>10</td><td>5</td><td>5</td><td>5</td><td>5</td><td>10</td></tr>
</table>

Підсумкова оцінка за ОК “ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ”, яку здобувач освіти може отримати за результатами вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, які виводяться із суми балів поточного контролю за модулями (до 60 балів) та модуля-контролю (заліку) – до 40 балів.

Кількість балів за кожний навчальний елемент виводиться із суми поточних видів контролю (опитування, тестування, розв’язанні практичних завдань, задач, виконанні завдань самостійного опрацювання, кейсів). Кількість балів за змістовний модуль дорівнює сумі балів, отриманих за навчальні елементи даного модуля. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 30 балів, з яких15 балів за участь у практичних заняттях, 5 балів – самостійна робота та 10 балів – контрольна робота; 2 модуль – 30 балів, з яких 15 балів за участь у практичних заняттях, 5 балів – самостійна робота та 10 балів – контрольна робота. Семестровий (підсумковий) контроль проводиться у формі заліку з врахуванням балів (оцінок) отриманих за два модулі. Залік проводиться у формі тестування і передбачає

відповіді на сорок питань (1 питання – 1 бал). Загальна сума балів, яку може отримати студент – 40 балів.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	**Оцінка за шкалою ЄКТС**	
	Оцінка (бали)	**Пояснення за розширеною шкалою**
Зараховано	A (90-100)	зараховано
	B (80-89)	зараховано
	C (70-79)	зараховано
	D (60-69)	зараховано
	E (50-59)	зараховано
Незараховано	FX (35-49)	(не зараховано) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(не зараховано) з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання

Перелік питань для самоконтролю і контролю навчальних досягнень студентів

1. Дайте визначення поняття «фінансова грамотність» та опишіть її ключові складові.
2. Проаналізуйте методи вимірювання рівня фінансової грамотності: їх переваги та обмеження.
3. Розкрийте особливості проведення моніторингу фінансової грамотності в Україні.
4. Охарактеризуйте основні індикатори, які використовують міжнародні організації для оцінки фінансової грамотності.
5. Обґрунтуйте потребу державних програм у підвищенні фінансової грамотності населення.
6. Дайте оцінку сучасним трендам у рівні фінансової грамотності серед молоді.
7. Проаналізуйте взаємозв’язок між рівнем фінансової грамотності та рівнем заощаджень домогосподарств.
8. Розкрийте роль закладів освіти у формуванні фінансової грамотності громадян.
9. Охарактеризуйте поняття «психологія грошей» і її основні складові.
10. Обґрунтуйте вплив фінансових установок на прийняття рішень щодо інвестування.
11. Дайте приклади поведінкових упереджень, що впливають на фінансові рішення сімей.
12. Проаналізуйте, як емоції та стрес змінюють споживчу поведінку при витратах.
13. Розкрийте механізми впливу матеріальних очікувань на суб’єктивне відчуття добробуту.

14. Охарактеризуйте методи корекції шкідливих фінансових звичок у населення.
15. Обґрунтуйте необхідність інтеграції психології грошей у програми фінансової освіти.
16. Дайте визначення «сімейного бюджету» та опишіть його структуру.
17. Проаналізуйте популярні підходи до планування особистих фінансів (наприклад, 50/30/20).
18. Розкрийте алгоритм складання місячного бюджету для сім'ї з середнім доходом.
19. Охарактеризуйте інструменти контролю витрат (банківські додатки, таблиці, чек-листи).
20. Обґрунтуйте важливість створення фінансової подушки безпеки та принципи її накопичення.
21. Дайте перелік типових помилок у веденні сімейного бюджету і поясніть їхні наслідки.
22. Проаналізуйте вплив кредитування на стабільність сімейного бюджету.
23. Розкрийте економічну роль податків у формуванні державного бюджету.
24. Охарактеризуйте основні види податків, які сплачують фізичні особи в Україні.
25. Обґрунтуйте значення податкової культури для зниження рівня тіньової економіки.
26. Дайте приклади заходів, що стимулюють податкову дисципліну серед громадян.
27. Проаналізуйте, як змінюється поведінка платників податків під впливом фіскальної політики.
28. Розкрийте основні проблеми адміністрування податкової системи в умовах реформ.
29. Охарактеризуйте роль страхування в системі фінансових послуг.
30. Обґрунтуйте соціальні та економічні функції страхування.
31. Дайте порівняльну характеристику обов'язкового та добровільного страхування.
32. Проаналізуйте критерії вибору страхового продукту для молодої сім'ї.
33. Розкрийте основні ризики, що покриваються медичним страхуванням, й їх обмеження.
34. Охарактеризуйте структуру пенсійної системи України та її ключові елементи.
35. Обґрунтуйте доцільність поєднання солідарної та накопичувальної моделей пенсійного забезпечення.
36. Дайте оцінку потенційним наслідкам пенсійних реформ для різних груп населення.
37. Проаналізуйте способи накопичення додаткової пенсії через недержавні фонди.
38. Розкрийте проблеми демографічного навантаження на пенсійну систему та можливі шляхи адаптації.
39. Охарактеризуйте типи фінансової поведінки населення і їх типові ознаки.
40. Обґрунтуйте важливість аналізу фінансової поведінки для розробки освітніх програм.
41. Дайте приклади «nudge»-інструментів, що змінюють фінансову поведінку громадян.
42. Проаналізуйте зв'язок між рівнем доходів і вибором фінансових продуктів.
43. Розкрийте основні типи фінансового шахрайства, що характерні для сучасного ринку.
44. Охарактеризуйте механізми соціальної інженерії, які використовують шахраї для викрадення грошей.
45. Обґрунтуйте перелік основних правил особистої фінансової безпеки в інтернеті.
46. Дайте покрокову інструкцію дій у разі виявлення транзакції, що може бути шахрайською.
47. Проаналізуйте роль банків і державних органів у попередженні фінансових шахрайств.
48. Розкрийте вплив сучасних технологій (фінтех, мобільні платежі, криптовалюти) на ризики шахрайства.

49. Охарактеризуйте методи навчання населення захисту від фінансового шахрайства та оцініть їх ефективність.
50. Обґрунтуйте доцільність проведення інформаційних кампаній про фінансову безпеку для літніх людей.

ЗАРАХУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол №16 від 25 листопада 2024 року) (https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/poriadok-vyznannia-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-taabo-informalnoi-osvity/) здобувачі освіти мають можливість на зарахування окремих видів робіт в рамках ОК на основі результатів, отриманих шляхом неформальної та/або інформальної освіти.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Білик М. Д. Фінансова грамотність : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 256 с.
2. Василик О. Д. Теорія фінансів. Київ : Ніка-Центр, 2020. 412 с.
3. Гриценко А. А. Фінансова культура і добробут населення. Харків : Фактор, 2018. 276 с.
4. Даниленко А. І. Фінансова грамотність : підручник для студентів ЗВО. Київ : Ліра-К, 2022. 368 с.
5. Наконечний К. П., Підгірна В. Н., Єремія Г. І. Економіка та фінанси туристичних підприємств : навч. посіб. Чернівці : Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2025. 216 с. URL: https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/12088
6. Колодізєв О. М. Фінансова грамотність і поведінка домогосподарств. Полтава : РВВ ПУЕТ, 2020. 224 с.
7. Корнєєв В. В. Особисті фінанси та фінансове планування. Київ : КНЕУ, 2021. 331 с.
8. Лондар С. Л. Податки та податкова культура. Київ : Кондор, 2020. 285 с.
9. Савлук М. І. Гроші та кредит. Київ : КНЕУ, 2019. 560 с.
10. Шелудько В. М. Фінансові ринки. Київ : Знання, 2021. 492 с.

Додаткова література

1. Андрущенко В. Л. Фінансова грамотність для всіх. Львів : Новий Світ-2000, 2018. 198 с.
2. Гудзь О. Є. Фінансова безпека домогосподарств. Київ : Наукова думка, 2019. 220 с.
3. Єпіфанов А. О. Фінансова система України. Суми : Університетська книга, 2020. 344 с.
4. Іващенко А. І. Фінансова поведінка населення : монографія. Київ : КНЕУ, 2021. 300 с.
5. Карлін М. І. Страхування та фінансовий захист. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 248 с.
6. Кізима Т. О. Пенсійне забезпечення : сучасні тенденції. Тернопіль : Економічна думка, 2019. 210 с.

7. Кравчук В. І. Фінансове право України. Київ : Алерта, 2021. 350 с.
8. Лисенко Р. С. Фінансове шахрайство і кібербезпека. Харків : Право, 2022. 192 с.
9. Романюк С. А. Психологія грошей і добробуту. Київ : Освіта України, 2020. 175 с.
10. Шаповал Ю. О. Фінансова грамотність у світовій практиці. Одеса : Астропринт, 2021. 230 с.

Інформаційні ресурси

1. Національний банк України. Офіційний вебсайт. URL: https://bank.gov.ua .
2. Міністерство фінансів України. Офіційний вебсайт. URL: https://mof.gov.ua .
3. Державна податкова служба України. Офіційний вебсайт. URL: https://tax.gov.ua .
4. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. Офіційний вебсайт. URL: https://www.fg.gov.ua .
5. USAID. Фінансова грамотність. URL: https://finlit.usaid.gov.ua .
6. Дружні фінанси : всеукраїнська кампанія з фінансової грамотності. URL: https://www.finsmart.org.ua .
7. OECD. Financial education. URL: https://www.oecd.org/financial/education .
8. World Bank. Financial inclusion. URL: https://www.worldbank.org/en/topic/financialinclusion .
9. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України. Офіційний вебсайт. URL: https://www.nssmc.gov.ua .
10. European Commission. Financial education. URL: https://finance.ec.europa.eu/financial-consumer-protection/financial-education_en .

ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні освітнього компонента регламентовано чинними документами ЧНУ:

- «Кодекс академічної доброчесності та етики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/kodeks-akademichnoi-dobrochesnosti-ta-etyky-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yuriia-fedkovycha/

- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyiavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/

- «Політика використання штучного інтелекту в Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polityka-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-v-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha-zi-zminamy-zatverdzhenymy-vchenoiu-radoiu-chnu-imeni-yuriia-fedkovycha/

Використання здобувачами освіти інструментів штучного інтелекту (ШІ) під час виконання навчальних завдань:

- допускається за умови дотримання принципів академічної доброчесності (здобувач освіти несе відповідальність за зміст, достовірність і результати поданої роботи, а у разі використання ШІ зобов'язаний зазначити факт і спосіб його застосування);
- не допускається використання ШІ як заміни самостійного виконання завдань або з метою порушення вимог академічної доброчесності;

- додаткові обмеження чи вимоги щодо використання ШІ можуть визначатися викладачем в освітньому процесі для конкретних видів навчальної діяльності відповідно до особливостей дисципліни.